

HOSPODAŘENÍ

III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Mgr. Celtová Dagmar

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKONOMIE

VY_32_Inovace_01

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKONOMIE

- je společenská věda o nejobecnějších souvislostech v ekonomickém životě společnosti.
- zkoumá jak se chová člověk s neomezenými potřebami ve světě omezených zdrojů.
- ekonomie úzce spolupracuje s dalšími obory, jako je účetnictví, matematika, sociologie, politologie aj.
- slovo pochází z řeckého *oikonomia* a znamenalo původně vedení domácnosti (*oikos* - dům, *nomos* – zákon).
- z hlediska ekonomického chování se ekonomie dělí na makroekonomii a mikroekonomii.

MAKROEKONOMIE

- zkoumá ekonomiku jako jeden celek.
- zkoumá například jak rychle ekonomika roste, jaká je míra nezaměstnanosti, zabývá se cenovou hladinou, inflací, národním důchodem a podobně.

MIKROEKONOMIE

- zkoumá ekonomické chování jednotlivých subjektů.
- ekonomické chování jednotlivců, domácností, firem a státu.
- zabývá se například určením výše výroby jednotlivých podniků, vlivem daní na podnik, stanovením mezd, cen a podobně.

POZITIVNÍ a NORMATIVNÍ EKONOMIE

- Pozitivní – popisuje stav, fakta a chování reálné ekonomiky bez kvalitativního hodnocení.
- na otázky odpovídá odvoláním se na fakta.
- Normativní – kvalitativně hodnotí a posuzuje stávající ekonomiku, hledá ideální stav.
- je subjektivní, odráží se v ní morální a sociální kořeny společnosti, zahrnuje etiku a hodnotové soudy.
- otázky nevyřeší věda nebo fakta, ale něčí rozhodnutí (politická řešení).

EKONOMIKA

VY_32_Inovace_02

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKONOMIKA – HOSPODAŘENÍ

- využívá teoretické poznatky ekonomie (ekonomie převedená do praxe)
- je shrnutí hospodaření určitého subjektu (státu, firmy, jednotlivce a dalších)
- je systém, ve kterém se uskutečňuje výroba, přerozdělování, směna a spotřeba statků a služeb, které slouží k uspokojování lidských potřeb
- potřebou rozumíme pocit nedostatku, který se člověk nebo jiný subjekt snaží odstranit

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ SUBJEKTY

- **Domácnosti** – skupiny fyzických osob, sestávající z jednotlivých členů, které mají vlastní ekonomické potřeby a chtějí je uspokojit prostřednictvím statků či služeb.
- **Firmy** – výrobní či nevýrobní subjekty činné většinou za účelem zisku.
- **Stát** – definuje pravidla fungování ekonomiky, vynakládá prostředky k uspokojení vlastních potřeb, zvyšuje efektivnost a stabilitu ekonomického systému.
- **Zahraniční subjekty** – domácnosti, firmy, vlády mimo národní ekonomiku vstupující do ní zvenčí

HOSPODÁŘSKÝ KOLOBĚH

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ OTÁZKY

VY_32_Inovace_03

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ OTÁZKY

Každá společnost se pro zajištění fungování své ekonomiky musí vypořádat s řešením základních ekonomických otázek.

CO a KOLIK?

JAK?

PRO KOHO?

vyrábět

CO a KOLIK? JAK? PRO KOHO?

- Jaké zboží (statky nebo služby) mají být vyráběny a v jakém množství.
- Stanovení způsobu výroby, určení zdrojů a nástrojů a jak je kombinovat vzhledem k existenci více způsobů výroby určitého výrobku.
- Kterou skupinu spotřebitelů chci oslovit. Kdo obdrží a spotřebuje vyrobené statky.

EKONOMICKÉ SYSTÉMY

VY_32_Inovace_04

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKONOMICKÉ SYSTÉMY

Podle způsobu řešení základních ekonomických otázek, rozlišujeme čtyři ekonomické systémy, které představují způsoby organizace ekonomiky.

- Zvykový systém
- Centrálně plánovaný systém
  - Tržní systém
  - Smíšený systém

Zvykový systém

Centrálně plánovaný systém

- v současnosti existuje už jen u primitivních kultur, ekonomické chování je zde určováno tradicí (zvyklostmi)
- ekonomika je řízena na základě centrálního plánu, charakteristický je státní a podnikový monopol (výhradní postavení firmy na trhu v rámci státu)

Tržní systém

Smíšený systém

- vychází z tržního systému ovšem bez jakýchkoliv zásahů ze strany státu, jde o zcela liberální (neregulovanou) ekonomiku, kterou ovládá trh
- vychází z tržního systému, zapracovává však možnost zásahů státu, a to v případech, kdy standardní tržní mechanismy selžou

POTŘEBY

VY_32_Inovace_05

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POTŘEBY

- v ekonomii jimi rozumíme pocity nedostatku, které se člověk nebo jiný subjekt snaží vědomě odstranit.
- jsou základním hybatelem, který nutí lidi nakupovat a tím vlastně jedním ze základních pohybů trhu
- nejsou-li potřeby dlouhodobě uspokojeny nastupuje deprivace (strádání)
- potřeby jsou uspokojovány prostřednictvím statků nebo služeb
- rozlišuje mnoho druhů potřeb

ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ POTŘEB

hmotné x nehmotné
individuální x společenské
kulturní x biologické
zbytné x nezbytné
současné x budoucí

HMOTNÉ x NEHMOTNÉ INDIVIDUÁLNÍ x SPOLEČENSKÉ ZBYTNÉ x NEZBYTNÉ

požadavky mít a užívat věci x mít a užívat znalosti
vztahují se na jednotlivce x týkají se společnosti lidí
důležité pro život x člověk se bez nich obejde

Úkol: Ke každému druhu potřeby vymysli příklad.

STATKY a SLUŽBY

VY_32_Inovace_06

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STATKY

- statky jsou předměty, které uspokojují naše potřeby (produkty práce nebo přírody)
- statky sloužící ke konečné spotřebě, tedy k uspokojení lidských potřeb označujeme jako **spotřební statky** krátkodobé či dlouhodobé spotřeby (jídlo x dům)
- statky, které slouží k výrobě jiných statků označujeme jako **statky investiční** (kapitálové)

STATKY VOLNÉ a VZÁCNÉ

- volné statky máme k dispozici a nemusíme nic vynakládat k jejich dosažení (světlo, vzduch, voda)
- nevznikají ekonomickou činností a nejsou omezené
- vzácné (ekonomické) statky jsou dostupné pouze v omezeném množství
- vznikají většinou hospodářskou činností, pokud je lidé vyrobili jde o výrobky

STATKY SPOTŘEBNÍ a KAPITÁLOVÉ

- spotřební statky slouží ke konečné spotřebě, tedy k uspokojování lidských potřeb
- kapitálové statky složí k další hospodářské činnosti, tedy k výrobě

SPOTŘEBA

- spotřebou rozumíme konečnou spotřebu spotřebních statků (spotřeba mléka, oblečení)
- spotřeba kapitálových statků se nazývá výrobní spotřebou (spotřeba materiálu pro výrobu nového oblečení, auta, nábytku)

SLUŽBY

- jsou činnosti, které jedni lidé vykonávají pro druhé
- touto činností uspokojují potřeby lidí
- jsou nehmatatelné
- vyžadují určitou interakci se zákazníkem nebo s jeho majetkem

SLUŽBY OSOBNÍ a VĚCNÉ

- osobní služby jsou činnosti, které působí přímo na naši osobu (kadeřník, lékař, masér apod.)
- věcné služby jsou činnosti, které obnovují nebo zlepšují hmotné statky (oprava auta, výměna oken)

DĚLBA PRÁCE

VY_32_Inovace_07

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DĚLBA PRÁCE

- dělba práce (koordinace výroby) nám umožňuje uspokojovat své potřeby prostřednictvím statků a služeb
- základem dělby práce je specializace, která je předpokladem vyšší efektivity (účinnosti) a vyšší produktivity
- jde o specializaci účastníků výroby na jednotlivé pracovní činnosti nebo pracovní operace
- to umožňuje vyrábět lépe a zároveň vyžaduje více směňovat vyrobené zboží

PŘIROZENÁ a SPOLEČENSKÁ DĚLBA PRÁCE

- přirozená ▶ v prvobytně pospolné společnosti
  - ▶ rozdělení práce podle pohlaví (muž x žena)
- společenská ▶ rozdělení pracovních činností
  - ▶ pastevci x zemědělství
  - ▶ vyčlenění řemesel
  - ▶ výroba x služby

HOSPODÁŘSKÝ PROCES

VY_32_Inovace_08

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

HOSPODÁŘSKÝ PROCES

Skládá se ze čtyř fází:

1. Výroba
2. Rozdělování
3. Směna
4. Spotřeba

VÝROBA

- lidská činnost přeměňující přírodní předměty na statky
- člověk přetváří přírodu ve statek či službu
- základním předpokladem výroby jsou výrobní zdroje (vstupy do výroby)
- vstupy se přeměňují výrobním procesem ve výstupy (statky a služby)
- je hlavní složkou hospodářského procesu neboť rozdělit, směnit a spotřebovat lze to, co se vyrobilo

NATURÁLNÍ a ZBOŽNÍ VÝROBA

- **naturální výroba** ▶ vyrábíme výrobky jen pro vlastní spotřebu
- **zbožní výroba** ▶ výrobce vyrábí výrobek ke směně za peníze nebo za jiný výrobek

VÝROBNÍ FAKTORY

Zdroje potřebné pro výrobu statků nebo k poskytování služeb.

1. Přírodní zdroje
2. Lidské zdroje
3. Kapitál

PŘÍRODNÍ ZDROJE

- předměty, které člověk odebírá z přírody a přetváří je na různé výrobky
- mohou být využívány jako spotřební předměty nebo jsou z nich získávány suroviny, paliva, energie
- dělí se na obnovitelné a neobnovitelné (vyčerpitelné)

LIDSKÉ ZDROJE - PRÁCE

- lidská činnost, která přeměňuje přírodní zdroje na statky a služby
- jde o množství a kvalitu pracovní síly jejíž součástí je také kvalifikace (odbornost)
- cena práce je vyjádřena platem (státní sféra) nebo mzdou

KAPITÁL

- hmotné a nehmotné prostředky, které jsou nutné k zajištění výrobní činnosti
- na rozdíl od půdy a práce je výsledkem předchozí výroby
- jde o hodnoty přinášející další hodnoty
- kapitál rozdělujeme na vlastní a cizí
- vlastní ▶ naše prostředky vložené do podnikání (peněžní, hmotné i nehmotné) ▶ výsledkem je zisk
- cizí ▶ prostředky a majetek, na který jsme si půjčili, vzniká závazek ▶ výsledkem je úrok (cena za použití)

ROZDĚLOVÁNÍ a SMĚNA

- rozdělování ▶ zaměstnanci a podnikatelé získávají peníze ve formě mzdy a zisku za vyrobené statky a služby
- směna ▶ ke směně dochází na trhu při střetu nabídky s poptávkou, způsob placení za zboží (naturální x peněžní), ekonomické subjekty si navzájem vyměňují statky

TRH

VY_32_Inovace_09

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TRH a TRŽNÍ MECHANISMUS

- prostor, kde dochází ke směně statků a služeb
- místo střetu a vzájemného působení nabídky a poptávky
- spočívá v aktech koupě a prodeje za sjednanou cenu
- cena je množství peněz (jiného zboží), které bude za kupované a prodávané zboží zapláceno
- vzniká vzájemným působením prodávajících a kupujících (nabídky a poptávky)
- směnná hodnota vyjádřená v penězích (jiném zboží)

TRŽNÍ MECHANISMUS

- spočívá v automatickém vyrovnávání nabídky a poptávky
- reguluje množství vyráběného a tím i prodávaného a spotřebovaného zboží a služeb
- jestliže trh nezajistí všeobecnou rovnováhu a rozvoj v hospodářství, zasahuje stát prostřednictvím různých nástrojů
- může měnit daňový systém, poskytovat státní zakázky, měnit celní politiku apod.

ROZDĚLENÍ TRHU

- Trh statků a služeb
- Trh výrobních faktorů
- Trh práce
- Finanční trh

TYPY TRHU

- Rozdělení podle územního hlediska:
  - místní
  - národní – trh v rámci státního celku
  - světový – trh v rámci světa

NABÍDKA

VY_32_Inovace_10

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NABÍDKA

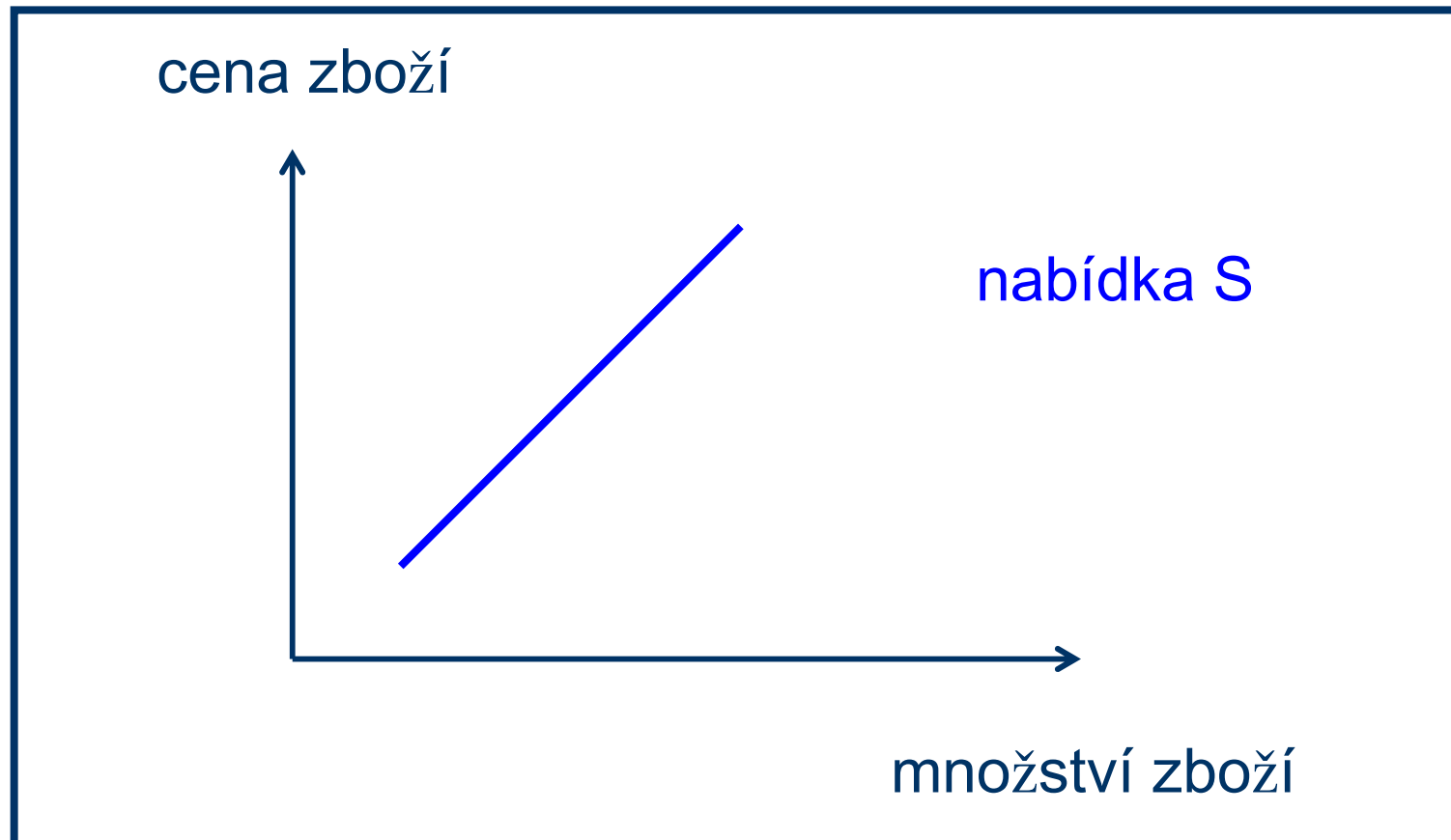
- nabídka ▸ pojem vyjadřující objem výstupu výroby, které chce vyrábějící subjekt na trhu prodat za určitou cenu
- množství jednotlivých druhů zboží, které jsou prodávající schopni při určité ceně na trhu prodat
- značí se **S**, z anglického supply
- prodávající vstupují na trh za účelem dosažení zisku

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ NABÍDKU

- cena zboží
- výrobní náklady
- ceny alternativních výrobků
- počet výrobců či dodavatelů
- specifické faktory (např. počasí v zemědělství)
- hospodářská politika státu v oblasti zahraničního obchodu
- očekávání

KŘIVKA NABÍDKY

POPTÁVKA

VY_32_Inovace_11

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

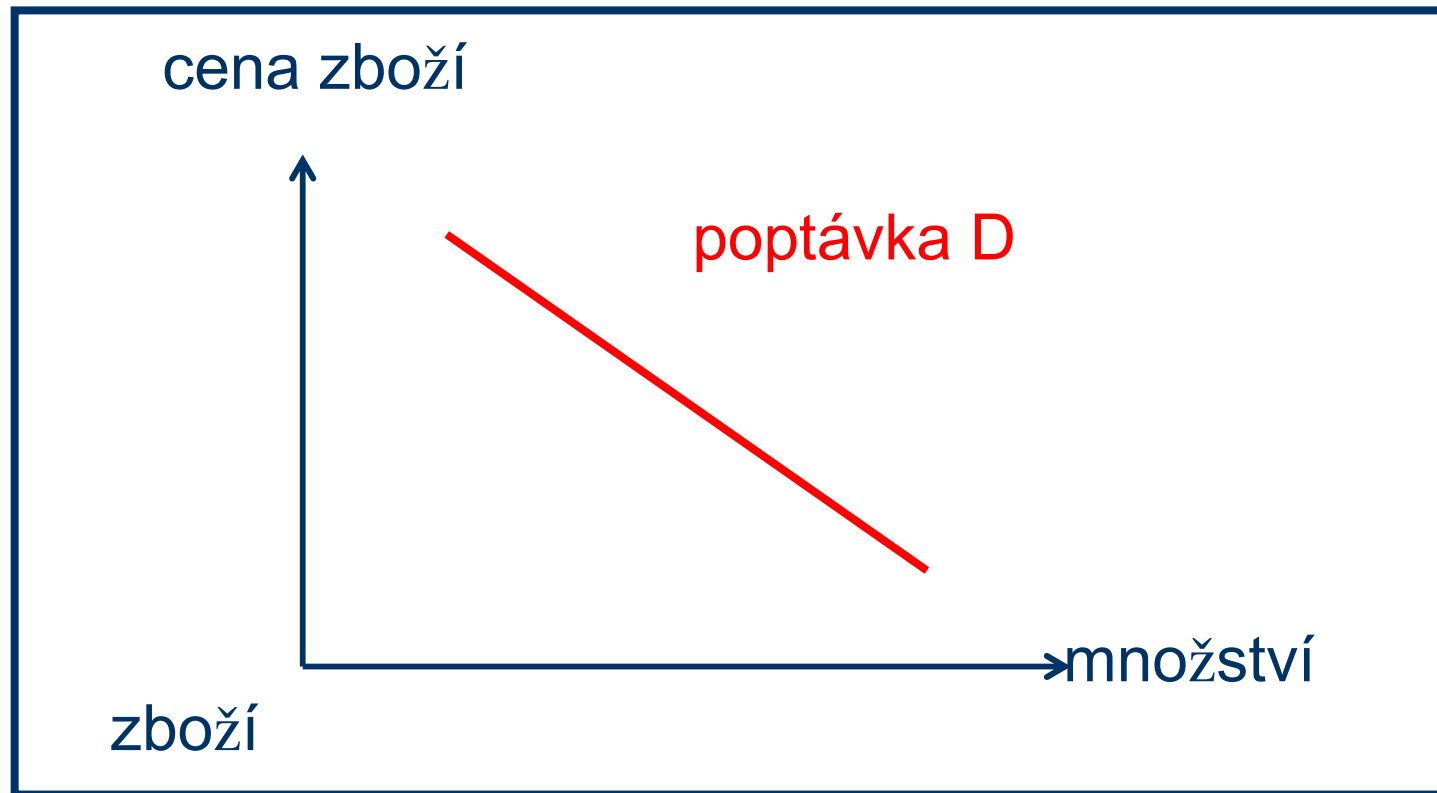
POPTÁVKA

- **poptávka** ▶ je množství jednotlivých druhů zboží, které je kupující ochoten a schopen při určité ceně na trhu koupit
- **zákon klesající poptávky** ▶ čím vyšší je cena zboží, tím je poptávka nižší
- značí se **D**, z anglického demand
- poptávku tvoří kupující, kteří se zajímají nebo nezajímají o nákup zboží

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ POPTÁVKU

- cena a množství zboží
- druh zboží
- kvalita, jakost, značka
- ekonomická situace státu
- výše platů a mezd
- reklama
- design výrobku

KŘIVKA POPTÁVKY

ROVNOVÁŽNÁ CENA

VY_32_Inovace_12

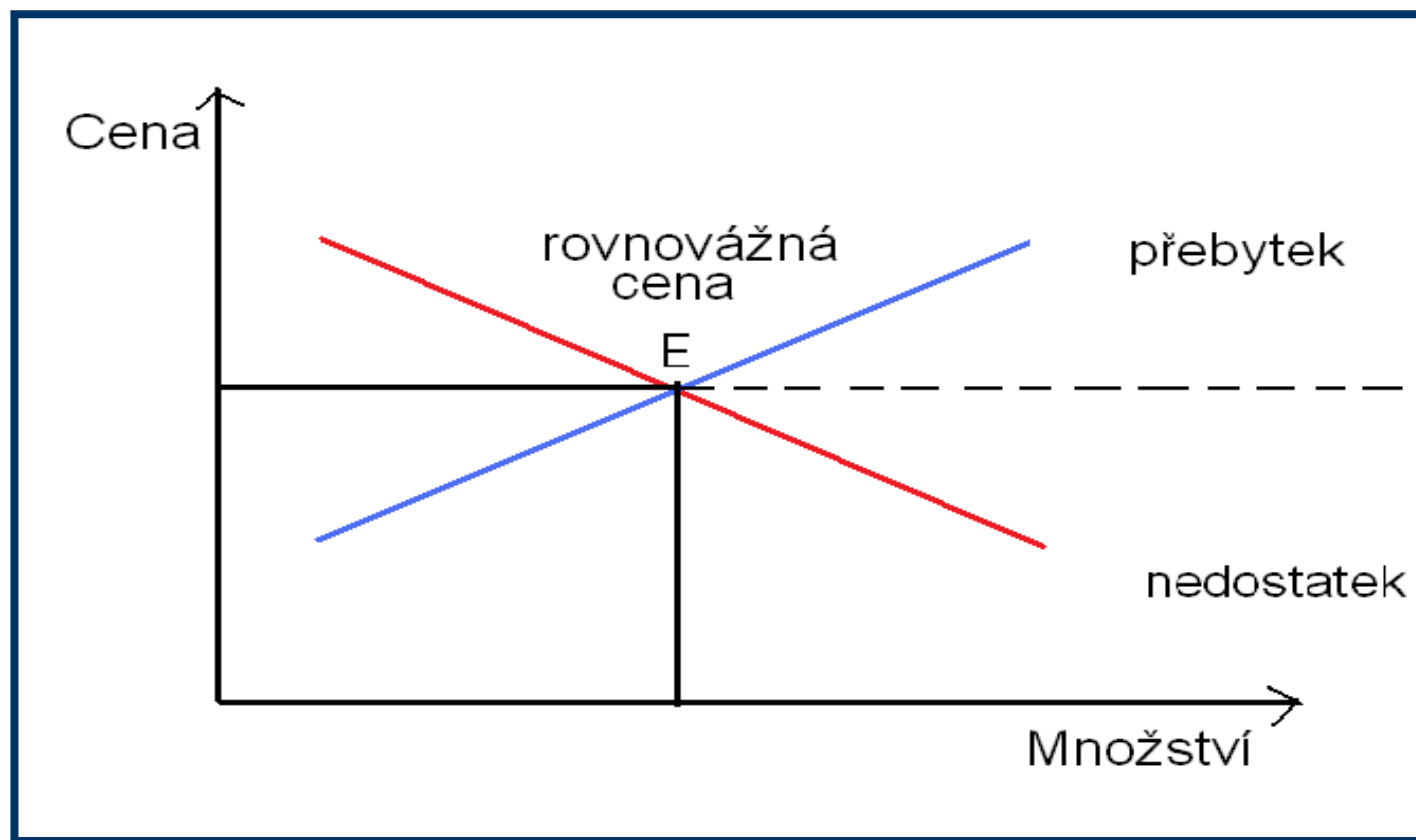

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ROVNOVÁŽNÁ CENA

- je výsledkem vzájemného působení nabídky a poptávky
- neustálou změnou velikosti nabídky a poptávky se mění i ceny zboží
- cenu, při které se nabídka s poptávkou dostávají do rovnováhy nazýváme rovnovážnou
- při této ceně nevzniká přebytek ani nedostatek
- nedostatečná nabídka ▶ zvýšení ceny a naopak
- toto automatické vyrovnávání S a D nazýváme tržním mechanismem

ROVNOVÁŽNÁ CENA

NÁRODNÍ HODPODÁŘSTVÍ

VY_32_Inovace_13

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ÚLOHA STÁTU

- harmonický a stabilní rozvoj společnosti
- právní jistota obyvatel
- hospodářská úloha (stát sám podniká)
- vytváření podmínek pro úspěšné podnikání
- určuje pravidla konkurenčního boje
- zajišťuje stabilitu měny
- vymezuje cíle ekonomického rozvoje společnosti
- podporuje jejich dosahování

- všechny úkoly státu v oblasti ekonomiky označujeme jako hospodářskou politiku státu (HPS)
- jde o souhrn cílů, nástrojů a opatření státu na kontrolu a ovlivňování ekonomického vývoje
- k nejdůležitějším nástrojům patří daňová soustava a státní rozpočet
- HPS formuje a hlavně zabezpečuje vláda
- cíle hospodářské politiky formuluje v tzv. vládním prohlášení (zpravidla po volbách), které schvaluje parlament ČR (schválení programového prohlášení)

CÍLE HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY

- Ekonomický růst
- Stabilita ekonomiky
- Stabilita cen
- Zaměstnanost
- Rovnováha v zahraničním obchodě

STÁTNÍ ROZPOČET

VY_32_Inovace_14

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STÁTNÍ ROZPOČET (SR)

- je finanční plán státu a určité období (zpravidla na rok)
- jde o tvorbu, rozdělování a užití finančních prostředků státu
- SR sestavuje ministerstvo financí , schvaluje vláda a zabezpečuje jeho plnění
- poslanecká sněmovna SR projednává, schvaluje (formou zákona) a kontroluje jeho plnění
- využívání SR jako nástroje prosazování cílů se označuje jako rozpočtová neboli fiskální politika
- SR s rozpočty obcí, měst a krajů tvoří veřejné finance

- SR obsahuje příjmy a výdaje státu v rozpočtovém roce
- snahou každé vlády je dosažení přebytkového nebo alespoň vyrovnaného SR

přebytkový   příjmy > výdaje

vyrovnaný   příjmy = výdaje

schodkový   příjmy < výdaje

- státní závěrečný účet – výsledný stav hospodaření
- většinou se více či méně liší od plánovaného SR
- SR ČR se řídí zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

HLAVNÍ FUNKCE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- **Alokační funkce** – na vládní úrovni se rozhoduje o použití těchto zdrojů.
- **Distribuční funkce** – spravedlivé rozdělení finančních prostředků ve společnosti.
- **Stabilizační funkce** – veřejné finance slouží k zajištění vysoké úrovně zaměstnanosti, ekonomickému růstu, stability cenové hladiny.

PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU

- daně
- cla
- sociální a zdravotní pojištění
- zisky státních podniků
- dividendy z akcií jejichž vlastníkem je stát
- poplatky
- nedaňové příjmy
- evropské fondy

VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU

- **Mandatorní výdaje** – výdaje, které musí vláda ze zákona vyplatit (dávky sociálního zabezpečení, dávky v nezaměstnanosti, příspěvek na penzijní připojištění a stavební spoření a další).
- **Kvazimandatorní výdaje** (jako mandatorní) – mzdy zaměstnanců veřejného sektoru, výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, na armádu, zahraniční pomoc aj.
- **Ostatní výdaje** - výdaje, které chce (nemusí) vláda realizovat.

DANĚ

VY_32_Inovace_15

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DANĚ

- **daň** je platbou občanů a podniků do státního rozpočtu
je platbou - zákonem stanovenou
  - opakovanou
  - nenávratnou
  - nedobrovolnou
  - neúčelovou
- **daňová soustava** – souhrn všech daní, které se vybírají na území ČR
- **smyslem** je zajistit dostatek finančních prostředků do státního rozpočtu

FUNKCE DAŇOVÉ SOSTAVY

- Fiskální – pro zajištění plynulosti financování ze státního rozpočtu (obrana zdravotnictví, školství aj.).
- Regulační – prostřednictvím daní se stát snaží regulovat ceny.
- Sociální – stát, aby nenarušil zájem podnikatelů podnikat, využívá nástrojů, které pomáhají řešit kulturní a sociální potřeby ve státě (např. odpočitatelné položky ze základu daně, slevy na daních).
- Stimulační – produktivní využití majetku.

ZÁKLADNÍ KLASIFIKACE DANÍ

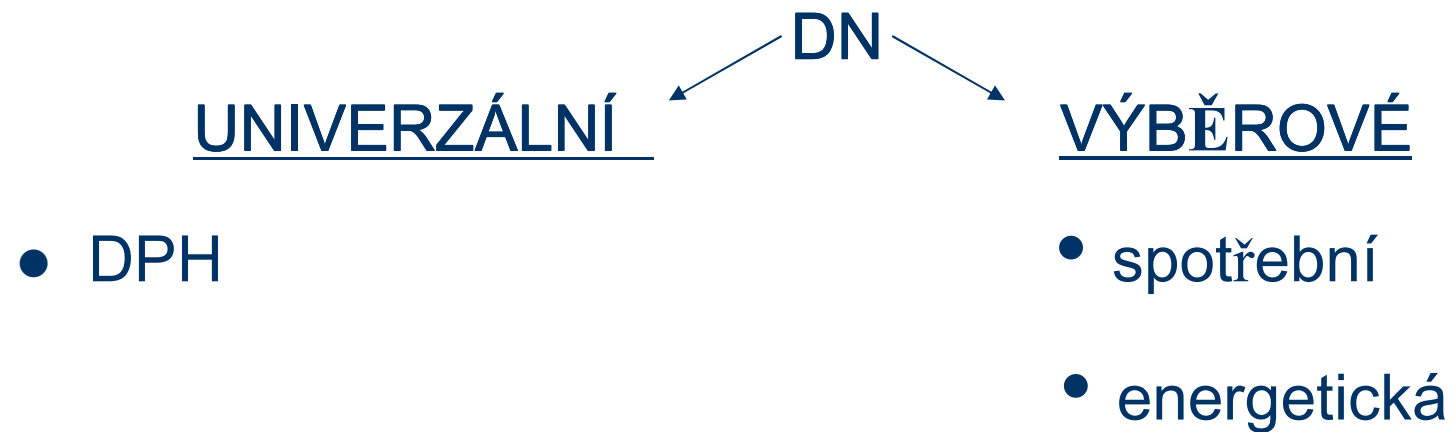
- Daně přímé - platí sám poplatník
  - zdaňují majetek nebo příjem osoby
- Daně nepřímé - platí plátce daně, ovšem na účet poplatníka, od kterého daň předem vybere (např. formou přírážky k ceně)
  - zdaňují prodej zboží nebo služeb

DANĚ PŘÍMÉ (DP)

- z nemovitosti - z pozemku
- ze staveb
- silniční daň
- trojdaň - dědická
- darovací
- z převodu nemovitostí
- fyzických a právnických osob

DANĚ NEPŘÍMÉ (DN)

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY - DPH

- tvoří jeden z nejdůležitějších příjmů státního rozpočtu
- platí ji všichni při nákupu většiny zboží a služeb
- zdaňuje postupně tu část výrobku nebo služby, kterou k původnímu výrobku nebo službě přidal jednotlivý podnikatelský subjekt
- je zahrnuta v ceně zboží
- princip spočívá v odvedení daně pouze z rozdílu ceny mezi vstupy a výstupy (z toho o kolik se cena zvýší)
- sazby DPH stanovuje stát (v ČR základní 20%, snížená 14%)

PENÍZE

VY_32_Inovace_16

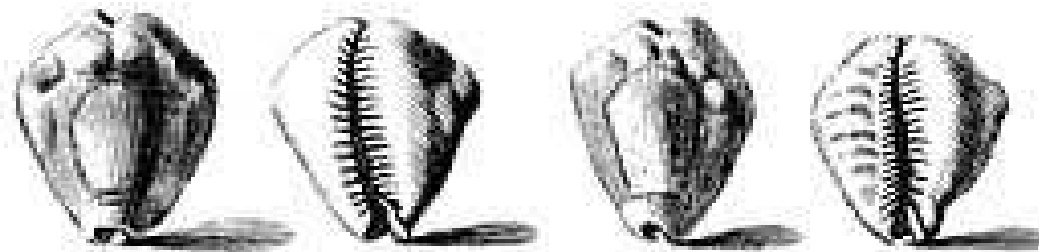
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PENÍZE

- zvláštní druh statku
- všeobecně přijímaný prostředek směny (platidlo)
- vznikají s rozvojem směny zboží
- v omezeném právním smyslu jsou peníze takovým statkem, který je definován zákonem jako tzv. zákonné platidlo
- konkrétní peněžní jednotka daného státu se označuje měna

VÝVOJ PENĚZ

- Zbožové peníze (mušle, látky, drahé kovy aj.)
- Kovové peníze - mince (zlaté – stříbrné)
- Papírové peníze (bankovky)
- Bezhotovostní peníze (deposita – peníze uložené na účtech)

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Cypraea-moneta-001.jpg>

Mušle kauri, které se užívaly jako platidlo, zejména v Africe, v Indii, v Číně a v Indonésii.

FUNKCE PENĚZ

- **Prostředek směny** - lze je volně směňovat za statky a služby.
- **Zúčtovací jednotka** – peníze slouží jako univerzální měřítko ceny zboží a služeb, lze jimi vyjádřit dluh.
- **Uchovatel hodnoty** – peníze slouží jako forma majetku, jako prostředek jeho akumulace.

FORMY PENĚZ

- Hotovostní (oběživo) - mince
- bankovky
- Bezhotovostní (deposita)

MĚNA

VY_32_Inovace_17

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MĚNA

- peníze určitého státu
- zákonné platidlo ve státě nebo několika státech (euro)
- musí být uznána právním řádem státu
- má název, který definuje společnou peněžní jednotku
- je vydávána do oběhu v různých hodnotách
- je vydávána ústřední emisní institucí (ČNB)
- může být volně směnitelná (i nesměnitelná)
- je-li směnitelná, je možná automatická výměna této měny za jinou

MĚNOVÝ KURZ

- cena měnové jednotky jedné země vyjádřená v měnových jednotkách jiné země
- poměr, v němž se dvě měny směňují (např. 1:5)
- měnové kurzy mohou být pevné (fixní) nebo plovoucí (flexibilní)

PEVNÉ MĚNOVÉ KURZY

- jsou pevně stanoveny
- změny jsou vyhlášovány úředně centrální bankou

- **DEVALVACE** – pokles měnového kurzu
- **REVALVACE** – vzrůst měnového kurzu

PLOVOUCÍ MĚNOVÉ KURZY

- jsou tvořeny volně na měnových trzích na základě nabídky a poptávky po měně
- mohou ovlivnit centrální banky nákupem a prodejem měny na mezinárodních měnových trzích
- mají zavedeny volně směnitelné měny

- **APRECIACE** – vzrůst měnového kurzu (zhodnocení)
- **DEPRECIACE** – pokles měnového kurzu (znehodnocení)

BANKY

VY_32_Inovace_18

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

BANKA

- instituce, která poskytuje finanční služby
- její základní činností je shromažďování dočasně volných peněžních prostředků, které formou úvěru dává k dispozici a nastavováním úroku znehodnocuje
- banky mají významnou úlohu na peněžním trhu
- zabývají se bankovními operacemi
- provozování těchto služeb je regulováno státem
- banka v České republice potřebuje pro svoji činnost bankovní licenci a podléhá bankovnímu dozoru, který vykonává centrální banka

- ve vyspělých zemích vytvářejí banky bankovní systémy
- úvěr – peněžní půjčka poskytnutá věřitelem (např. bankou) dlužníkovi za dohodnutých podmínek, který je ochoten zaplatit za tuto půjčku určitý úrok
- úrok – peněžní částka, kterou je povinen platit dlužník věřiteli za poskytnutí úvěru
- výše úroku je závislá a výši úvěru, úrokové míře a době poskytnutí úvěru

UKOLY BANK

- obchody - aktivní (úvěry)
  - pasivní (vedení účtů, vydávání plateb. karet)
- emise peněz (vydávání, vypouštění)
- zprostředkování bezhotovostního platebního styku
- směnárenská činnost
- vydávání cenných papírů (akcie, dluhopisy aj.)
- burzovní obchody
- poradenské a zprostředkovatelské služby

ELEKTRONICKÉ BANKOVNICTVÍ

- jde o elektronické formy komunikace mezi bankami a jejich klienty
- výhodou je ušetřený čas a transakční náklady
- předpokladem je vlastnictví a ovládání daného technického vybavení
- nevýhodou jsou vysoké nároky na bezpečnost komunikace, nutnost jednoznačné identifikace klienta bez osobního kontaktu (nejběžněji prostřednictvím PIN)

FORMY ELEKTRONICKÉHO BANKOVNICTVÍ

- TELE banking (banka - telefon)
- GSM banking (banka - mobilní telefon)
- HOME banking (banka - internet nebo telefon + speciální program banky)
- INTERNET banking (banka - internet)
- WAP banking (banka – mobilní telefon vybavený WAP technologií)

BANKOVNÍ SYSTÉM

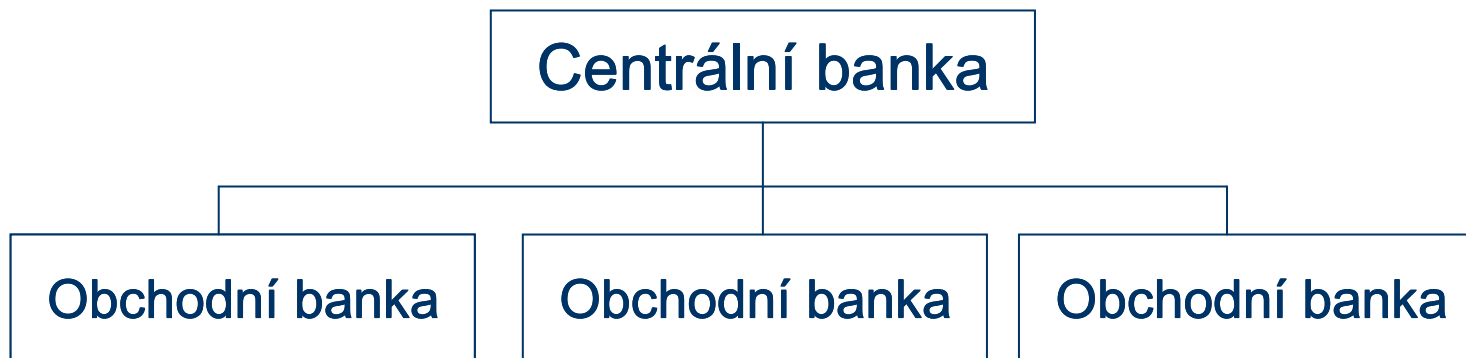
VY_32_Inovace_19

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

BANKOVNÍ SYSTÉM

- jde o soustavu bankovních institucí
- má zpravidla dva stupně
- tvoří je centrální banka a obchodní banky

CENTRÁLNÍ BANKA

- je státní institucí
- zřizuje ji stát
- realizuje měnovou politiku státu
- reguluje peněžní trh
- je bankou bank
- je bankou státu
- neusiluje o dosažení zisku
- centrální bankou v ČR je Česká národní banka

OBCHODNÍ BANKY

- jsou soukromé podniky
- usilují o zisk
- obchodují na peněžním trhu (nabídka a poptávka po penězích)
- uskutečňují bankovní operace
- poskytují bankovní služby
- v ČR např. Komerční banka, Československá obchodní banka, Česká spořitelna a další

DALŠÍ POJMY

- **BURZA** – místo směnného obchodu (trh na cenné papíry, valuty a devizy).
- **VALUTY** – zahraniční mince a bankovky.
- **DEVIZY** – nároky na platby v zahraniční měně.
- **CENNÉ PAPIRY** – listiny osvědčující i podmiňující určité majetkové právo (akcie, šeky apod.).
- **HYPOTÉKA** – druh bankovního úvěru poskytovaný k pořízení určité nemovitosti (zajištění zástavním právem).
- **TERMÍNOVANÝ VKLAD** – finanční vklad, který lze vybrat až v předem domluveném termínu.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA

VY_32_Inovace_20

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA (ČNB)

- je centrální bankou ČR
- vykonává dohled nad finančním trhem
- hospodaří s majetkem státu
- má postavení veřejnoprávního subjektu
- hlavním cílem činnosti je péče o cenovou stabilitu
- vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst
- podporuje hospodářskou politiku vlády
- určuje měnovou politiku

ŘÍZENÍ ČNB

- ČNB je řízena sedmičlennou bankovní radou
- v čele stojí guvernér ČNB
- členy bankovní rady jmenuje prezident republiky na dobu 6 let (maximálně dvakrát)
- rozhodnutí přijímá prostou většinou hlasů (v případě rovnosti rozhoduje hlas předsedajícího)
- sídlo ústředí ČNB je v Praze
- má sedm regionálních poboček (České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Ostrava)

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prague_2006-11_128.jpg?uselang=cs

HLAVNÍ ÚKOLY ČNB

- Zajišťuje stabilitu cenového indexu, rozhoduje o nastavení základních úrokových sazeb, ovlivňuje cenu peněz na trhu (inflační cíle).
- Vykonává dohled nad finančním trhem.
- Vydává mince a bankovky (emituje).
- Devizová činnost (správa devizových rezerv státu, devizové operace).
- Stanoví pravidla provádění platebního styku
- Poskytuje bankovní služby pro stát a veřejný sektor.
- Dohlíží na činnost komerčních bank a plní mnoho dalších úkolů.

Použitá literatura, zdroje:

- HOLMAN, R., POSPÍCHALOVÁ, D. *Úvod do ekonomie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001. ISBN 8071790230.
- VLČEK, Josef a kol.: *Ekonomie a ekonomika*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-46-4.
- KLÍNSKÝ, P. a kol. *Finanční gramotnost: obsah a příklady z praxe škol*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání [online]. 2008 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z WWW:<http://www.nuov.cz/uploads/Financni_gramotnost_obsah_a_prikklady_z_praxe_skol.pdf>.
- JANOŠKOVÁ, D., ONDRÁČKOVÁ, M., ČÁBALOVÁ, D. *Občanská výchova 9 – příručka učitele pro základní a víceletá gymnázia*. 1. vyd. Plzeň: FRAUS, 2007. ISBN 978-80-7238-529-4.
- ŠVEJDOVÁ, Jana. Základní ekonomické pojmy. *Metodický portál : Digitální učební materiály* [online]. 24. 08. 2011, [cit. 2012-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://dum.rvp.cz/materialy/zakladni-ekonomicke-pojmy.html>>. ISSN 1802-4785.
- TICHÁ, Milena. Peníze, měna a úloha bank. *Metodický portál : Digitální učební materiály* [online]. 08. 08. 2011, [cit. 2012-04-09]. Dostupný z WWW: <<http://dum.rvp.cz/materialy/penize-mena-a-uloha-bank.html>>. ISSN 1802-4785.
- obrazové přílohy jsou dostupné pod GNU Free documentation License / Public domain na:<<http://www.commons.wikimedia.org/>>.